

Изази сваке седмице
на читавом табаку.
Претплата. огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА

Цена је листу:
на годину 4 фор.
на по године 2 „
на три месеца 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ,
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ЧИЈА ЈЕ СВОЈИНА НАША НАРОДНА ШКОЛА?

(Наставак.)

И заиста је наша народна школа својина тог исто-
тог народа, који има тако личну прошлост, ал' који
има још и сад снаге, има услова и за лепшу будућност,
но само ваља да сву снагу и све услове за што лепшу
будућност за времена брижно и смотрено прикупи,
па да их управи и употреби ли на свој бољак, на
своје унапређење и усавршење.

Но ипак није наша народна школа искључива
својина појединих општина, а још мање појединих
људи; већ је она својина читавога народа, или боље
рећи, својина будућности народне, која се огледа у
подмладку народном; пошто све што води унапређењу
народног моралног и материјалног бољка; а што од-
товара његовим особинама, његовом савременом ступњу
развијања — с' једне стране; а што савремени раз-
вијтак напреднијих народа, што околности, у којима
се он истом налази, што његова задаћа у савременом
друштву са осталим народима а према човечан-
ском опредељењу у опште — према општој цели уса-
вршења — с' друге стране од њега с' правом зах-
тевају, ако је рад да опстане и да напредује напо-
редо са осталим образованим народима; све то мора
да нађе јасна израза у његовој народној школи и
њеним здравим плодовима. — у чилом, здравом и
свесном подмладку народном.

Пошто дакле народна школа не само да није
искључива својина ни појединих општина, а још мање
појединих људи, него није ни искључива својина са-
дањег нараштаја, већ властитост народног подмлада
— будућих људи; то има право тај наследник да
од нас иште таку школу, која ће му према горе на-
веденој цели, у опште, а према његовом опредељењу
на по се, условљати прави, поуздани напредак.

С' тога су дужни садањи људи не само да очу-
вају тај аманет, што им је на Бога и на душу по-
верен, већ треба као свесни и савесни пријатељи
свога подмлада, да не штеде никаквих жртава, да
још умноже вредност том светом аманету, т. ј. да
уздигну углед народној школи према општој цели
усавршења, како у свом народу, тако и пред осталим
образованим светом.

Јер, кад чувају поједини родитељи углед свога
имена и племена, и брину се да га уздигну, те да

га своје потомству што чистијег и дичнијег оставе;
кад се уз то брину да стеку, да очувају, па да оста-
таве својој деци и унучади што више блага матери-
јална, те им тим пружају право на наслетство по
постојећим позитивним законима, чим су такође ради
да им и после своје смрти увећају углед у друштву;
у колико ли више треба да се паште, да увиђају
углед својој народној школи, кад је школа природно
наслетство потомства, као што је то и сам Христос
Спаситељ потврдио кад је рекао: „Пустите децу к'
мени, јер је њихово царство небеско“ — њихово је
дакле право на своје умно и душевно усавршавање
до самог божаственог савршенства, — и кад се у
народној школи управо огледа прави углед читавога
народа.

Има ли н. пр. који народ своју добро уређену
народну школу, која је кроз и кроз проникнута нај-
вишом цели усавршења човека, па која према тој
цели и згодна сретства прибира, па их брижљиво и
вешто удешава, те да цел своју што пре и лакше
ал' извесно постигне, па посећује ли читав подмла-
дак његов ту школу; то је тај народ обезбедио нај-
главнији услов своје опстанку, своје напретку, своје
лепом и сталном угледу међу другим народима у са-
дањости на и у будућности, која га са светлим ли-
цем и раширених руку чека као женика заслужна
светле невесте, те да га уведе у своје дворове среће,
у светилиште духа, у храм најсветлијег ускренућа
човечности у човеку.

Па кад је наша народна школа својина читавога
нашега народа, то зар је можемо још и даље оста-
вити да нам и у једном нашем месту нарамље, и у
најнужнијим потребама и опремама натеже; зар мо-
жемо још и даље гледати, како понеке општине на
сваку другу цел пре и радије новац издају, него на
отварање нових школа и снабдевање истих са нужним
училима; зар можемо још и даље гледати, како по
неке општине, па и понеке шеолске власти олако
узимају ствар школе и учитеља јој, као да је то њи-
хова властита својина, са којом могу по својој вољи
располагати, и као да се и не боје осуде и клетве
властитог газде њезиног, а свога потомства; зар мо-
жемо још и даље гледати, како се по неки људи у

народу баше и шире о трошку његовог напретка, да још и презиру свој рођени народ, који им је са чистим и светим осећањем помогао, да до свог ужитка дођу, на ни да помисле бар на то, да су дужни, да позајмљени дуг врате народу, т. ј. потомству и то с' каматом, да их овај не би као зле дужнике осудио; зар ћемо и даље гледати, како мложина чланова народа још и данас подрашћује, без нужне наставе, као да су насторци, а не прави синови народа, или као да су сирочад без оца и мајке, док им њихови тобоже татори, њихово рођено добро ил' као најамници пазе, ил' га као небриге напуштају да опада и пронада; зар можемо то све гледати, а да као прави пријатељи свога подмладка у име његовога непобитнога природнога права са слављеним песником и у „дечијем свету“ омиљеним Чика Јовом не повичемо:

„Дижите школе,
„Деца вас моле!
„Јер има л' гора срама и стида
„Нег своје чеду не дати вида!
„Јер ево светлост свету се спрема,
„А ваш дј пород очију нема!

„Дижите школе.
„Деца вас моле;
„Посејте њиву будући дана,
„Радите на њој са свију страна.
„Не жал'те труда — сећајте с' плода,
„Ил' нисте синци српскога рода!

„Рани нам треба брзога лека, —
„Отворте извор сретнија века!

„Дижите школе.
„Деца вас моле!
„Јер брза река поред нас тече
„А ми на брегу наше несреће;
„Ко има свести отуд се клони,
„Окати виде, брег нам се рони,
„Градимо брода, нема се часа,
„Сутра смо жртва бурни таласа.

„Дижите школе,
„Деца вас моле!
„Ил нека зине то наше гробље,
„А народ наш ће остати робље,
„Слепо ће поћи у тај свет белки
„И молит' мрве да му удели.
„А кад се нашег немара сети,
„Само ће знати неоче клетки.

„Дижите школе,
„Деца вас моле!
„Скини ми, бабо, с' чела облаке,
„Не дај ме бабо у просијаке!
„Не штеди, бабо, рад добра мога,
„Смиљуј се, бабо, тако ти бога!
„Јер биће дана, ал неће среће,
„И биће људи, ал Срба неће.
„Помози, бабо, помоћ'ћу и ја
„Да српско име јоште просија
„Дижимо школе,
„Деца нас моле!“

Из доњег Баната на Видов-дан 1875.

Један Банаћанин.

НАЧИН ПРОРАЧУНАВАЊА ЗА НОВЕ МЕТРИСКЕ МЕРЕ.

по Ј. Вагнеру.

Прерачунавање стари мера у нове, тако је важна ствар за сваког купца и продавца, да је дужност сваког да се још за време с истима упозна, како неби доцније морао глобе плаћати.

Истина, ми имамо у српском језику штампани књига са израчунаним и угледним таблицама, да сваки без икакве тешкоће све потребно сазнати може; али како те књжице са таблицама свагда при себи имати неможемо, то је нужно да што више у тој теми пишемо, док се неби сваки поједини тако извежбао, да би могао једне мере у друге са ценама заједно преобраћати. —

По обећању нашем доносимо пошт. читаоцима један врло сватљив напутак за прорачунавање, у неколико за јавну и кућевну употребу сходни правила, која се дају без многог нискарања са поузданошћу извести.

Код сваког правила стављамо по неколико примера, да би се сваки поједини читалац могао извежбати, тим лакше; што се само са јединицама служити ваља.

Вредно је још споменути, да ниже стављени „начин за прерачунавање“ цена, даје се употребити и за прерачунавање нови мера у старе, само треба у место цене старих означени број нових узети.

Хоћемо на пр. изврстан број метра у рифове да претворимо, поступајмо исто тако као што прво правило показује, само нам ваља узети: код означеног броја метра по 2 пут једну седмину од истог, па да нам питајући број изађе.

На једнак начин да је се свако правило са мерама у дужину и тежину преобратити.

Начин прорачунавања мере у дужину.

I. Колко кошта 1 метр по означеној цени рифа?
Правило: Код цене рифа кад се 2 пут по једна седмина дода, онда излази цена метра.

Пример 1. Колко кошта 1 метр, кад је рифу 17 н. цена?

Одговор: Цена рифа = 17 н.
2 пут $\frac{1}{7}$ од цене рифа = $\frac{2^3}{7}$
то кошта 1 метр $21\frac{6}{7}$ близу 22 н.

Пример 2. Колко кошта 1 метр, кад 1 риф 2 ф. 49 н. кошта?

Одговор: Цена рифа = 2 ф. 49
2 пут $\frac{1}{7}$ од цене рифа = $35\frac{4}{7}$
то кошта 1 метр 3 ф. $20\frac{1}{7}$ н.

II. Колко кошта 1 метр по означеној цени једног фата?

Правило: Од цене 1 фата узима се једна четврт, десет пута и два пут по сто пута од четвртне цене, на кад се све сумира, онда треба са сто поделити, на нам излази цена 1 метра.

Примедба: Поступак овог правила изгледа нам на први поглед да је с великим тешкоћама скопчан, што никако није случај, јер за умножавање ваља само нуле надвезати, као што ниже примери показују.

Пример 1. Колко кошта 1 метр кад је цена фату 24 ф.

Одговор: $\frac{1}{4}$ цене фата износи = 6 ф.
десет пута $\frac{1}{4}$ цене фата = 60 ф.
2 пут по сто пута $\frac{1}{4}$ цене = 600 ф.
= 600 ф.

то кошта 1 метр 12 ф. 66 = 12 ф. 66 н.

јер се 1266 поделило са 100, а то се учини кад се две последње цифре тачком одсеку.

Пример 2. Колко кошта 1 метр кад је цена фату 72 нов.

Одговор: $\frac{1}{4}$ цене од фата износи = 18 н.
10 пута четвртне цене = 180 н.
2 пут по сто пута = 1800 н.
= 1800 н.

то кошта 1 метр 37 ф. 98 = близу 38 н.

Пример 3. Колко кошта 1 метр кад је цена фату 4 ф. 97 н.

Одговор: $\frac{1}{4}$ цене од фата износи = 124·25 н.
10 пута четвртне цене = 1242·50 н.
2 пут по сто пута = 12425·00 н.
= 12425·00 н.

то кошта 1 метр = 262 ф. 16·75 н.

или стоти део од суме 262 н. = 2 ф. 62 и нешто више.

Мере шупљине, за суве предмете.

III. Колко кошта 1 хектолитр колко 1 литр, кад је цена означена мерову?

Правило: Уз цену мерова узима се половина, и још једна осмина, и та сумирана свота је цена хектолитру, а сто ти део је цена Литру.

Пример 1. Колко кошта 1 хектолитр, колико литр кад је цена бечком мерову 4 ф. 53 н.

Одговор: Цена мерову = 453 н.
Половина = 226 $\frac{1}{2}$ н.
Осмина = 56 $\frac{3}{8}$ н.

то кошта 1 хектолитр 736 $\frac{1}{8}$ = 7 ф. 36 $\frac{1}{8}$ н.

а 1 литр кошта 736 $\frac{1}{100}$, близу 7 $\frac{3}{8}$ дакле 7 $\frac{1}{2}$ н.

Пример 2. Колко кошта 1 хектолитр, колко 1 литр, кад је цена мерову 77 н.

Одговор: Цена мерову = 77
Половина = 38 $\frac{1}{2}$
Осмина = 9 $\frac{5}{8}$

то кошта 1 хектолитр 125 $\frac{1}{8}$ = 1 ф. 25 $\frac{1}{8}$ н.

1 литр кошта стоти део $\frac{125}{100}$ = 1 $\frac{1}{4}$ н.

Шупље мере за течности.

IV. Колко кошта 1 хектолитр, колко 1 литр по означеној цени акова?

Правило: Уз цену акова, још половину и једну четврт, и један стоти део сабрале своте ваља дора-

чунати на ће нам проистичућа свота показати цену 1 хектолитра, а стоти део 1 литра.

Пример 1. Колко кошта 1 хектолитр колко 1 литр, кад је цена акову 29 ф.

Одговор: Цена акову = 29 ф.
Половина = 14 $\frac{1}{2}$ = 14 ф. 5
Четвртина = 7 $\frac{1}{4}$ = 7 ф. 25
= 50 ф. 75

то кошта 1 хектолитр 51 ф. 25·75 = 51 ф. 25 $\frac{3}{4}$ н.

а 1 литр = 51 $\frac{2575}{1000}$, нешто више од 51 $\frac{1}{4}$ н.

Пример 2. Колко кошта 1 хектолитр, колко 1 литр кад је цена акову 9 ф. 72 н.

Одговор: Цена акова = 9 ф. 72 н.
Половина = 4 ф. 86 н.
Четвртина = 2 ф. 43 н.
= 17 ф. 01 н.

Стоти део као додатак = 17 н.

то кошта 1 хектолитр 17 ф. 18 н.

а 1 литр = 17 $\frac{18}{100}$, близу 17 $\frac{1}{4}$ н.

V. Колко кошта 1 хектолитр, колко 1 литр кад је означена цена једној оки (Mass) или (2 холбе.)

Правило: Цену од ове ваља 7 пута умножити, и своту у крајцарама бележити, за тим тој своти стоти део додати, и онда са 10 поделити, проистичућа свота у форинтама изговорена је цена 1 хектолитра а у крајцарама је цена 1 литра.

Пример 1. Колко кошта 1 хектолитр, колко литр, кад је цена оки 53 н.

Одговор: Цену од ове 7 пута узето = 53 7 = 371 н.
Стоти део од своте = 3·71
= 37 ф. 4·71 н.
то кошта 1 хектолитр 37 ф. 47 $\frac{1}{10}$ н.
а 1 литр 384 $\frac{7}{100}$ н. близу 37 $\frac{1}{2}$ н.

Пример 2. Колко кошта 1 хектолитр, колко 1 литр кад је цена оки 1 ф. 37 н.

Одговор: 7 пута цену од ове умножено = 1347 = 959
Стоти део као додатак = 9·59
= 96 ф. 8·59 н.
то кошта 1 хектолитр 96 ф. 85 $\frac{9}{10}$ н.
А 1 литр близу 97 н.

М е р е т е ж и н е.

VI. Колико кошта 1 килограм, колко 1 декаграм, кад бечка фунта кошта означену своту?

Правило: Уз цену фунте половину, још два пут по 7-ми део ваља сабрати, на ћемо знати шта кошта килограм, а стоти део нам показује цену декаграма.

Пример 1. Колико кошта 1 килограм, колко 1 декаграм, кад је цена бечкој фунти 29 н.

Одговор: Цена фунте = 29
Половина = 14 $\frac{1}{2}$
= 4 $\frac{1}{7}$
2 пут по седмину = 4 $\frac{1}{7}$

то кошта 1 килограм 51 $\frac{11}{14}$ н. близу 52 н.

а 1 декаграм близу $\frac{52}{100}$ или нешто више од $\frac{1}{2}$ н.

Пример 2. Колко кошта 1 килограм, колко декаграм, кад је цена фунти 13 ф. 65 н.

Одговор: Цена фунте = 1365 н.
 Половина = 682 $\frac{1}{2}$
 = 195
 2 пут по седмину = 195

то кошта 1 килограм 2437 $\frac{1}{2}$ н. 24 ф. 37 $\frac{1}{2}$
 а декаграм = 24 $\frac{37}{100}$ н. = 24 $\frac{4}{10}$ н.

VII. Колико кошта 1 килограм, колико декаграм по означеној цени 1 лота?

Правило. Уз пола цене лотова у крајцарама изречено, ваља $\frac{1}{7}$ део те половине додати па ће мо имати цену килограма у форинтама, а декаграма у крајцарама.

Пример 1. Колико кошта 1 килограм, колико 1 декаграм, кад је цена лоту 11. н.

Одговор: Половина цене лота је = 5 $\frac{1}{2}$ н.
 $\frac{1}{7}$ половине = $\frac{11}{14}$

то кошта килограм 6 $\frac{2}{7}$ ф. = 6 ф. 28 $\frac{4}{7}$ н.
 а декаграм = 6 ф. $\frac{2}{7}$ н.

Пример 2. Колико кошта 1 килограм, колико декаграм, кад је цена лоту 3 ф. 55 н.

Одговор: Половина од цене лота = 177 $\frac{1}{2}$
 $\frac{1}{7}$ од половине = 25 $\frac{3}{14}$

то кошта 1 килограм 202 $\frac{6}{7}$ = 202 ф. 85 $\frac{5}{7}$ н.
 а 1 декаграм = 2 ф. 2 $\frac{6}{7}$ н.

Завршујем са ово неколико примера, па ако ми славно уредништво дозволи, то ћу и више о овом предмету писати. (Драге воље У.)

преводиоц
 М. К—ћ.

О Ц В Е Т У И П Л О Д У.

IV. Ветар и цвет.

У домазлуку природноме, ваздух игра велику и моћну улогу. У ваздуху живи у ваздуху умире све. Он носи са собом клице живота и клице смрти, и по томе је пут од смрти животу, и од живота смрти. Ако закратите ваздух живоме створу смрт ће га укочити; а ако закратите ваздух преминуломе створу, он ће се скаменити. Али, где ваздух слободно дејствује, ту подржава делатност животу, а изумрломе створу олакшава трулење, да тако из његових састојака, нов живот усресе.

Од те делатности ваздухове, није мање важно ни само кретање његово: ваздушна струја, ветар. Он чини таке услуге природи, које око не може видети али које дух испитачев види. Ветар преноси влагу и топлоту, сједнога места на друго. Ветар изједначује противности, на земљиноме површју. Ветар расипа које куда ваздух, што га ми издишемо да се не би окужио око нас а доводи нам свеже ваздушне струје те да не удишемо оно што смо издухали. Ваздух који ми издишемо, што би отровно дејствовао и на људе и на животиње, ветар носи биљу, коме он баш годи. А ваздух, што га биље издише, ветар узима, меша с другим својим деловима, како би га могли дисати и људи и животиње. Да нема ветра, угушили би се и људи и животиње, својим издиханим ваздухом; да нема ветра биље би изумрло; да нема ветра тврда би земља попуцала од сухоте; да нема ветра, засушили би се извори река, да нема ветра, море би се уварило и отрудило, и смрт би овлада на нашој лопти земљиној.

У тој својој великој, благословеној делатности, на великој површини наше земље, ветар не заборавља ни саме мале цветиће, што чекају на његову помоћ, јер ко ће други да продрма дрва, сламке и траве, из њиховога живота биљног сна, ако не ветар. Нањ се чека, да пролети у тихој мајској ноћи, на лаганим крилима својим, да протресе цветове на стаблима, те да од тога потреса попрскају чаурице, већ зрелих

прашника, и да разасну оплођујући цветни прах' како ће брзо тучку да приспе или да га сам ветар понесе, ако на истоме стаблу нема женскога цвета, који би примио оплођујући прах.

И ветар верно врши, ову своју малу услугу. Путујући преко далеке земље, узима у своје крило оплођујући прах од биљке, која има само мушки цвет, па га носи на далеко, на све стране, и расипа по свим пределима. Па како су прашна зрна тако мала и лагана, а ветар опет тако снажан, то он понесе милијуне оваких зрнаца, на својим снажним крилима, просипље их свуда и на све стране, по површју земноме, те тако она достају и на биљке, што усамљене носе своје девојачке цветове, и чекају на веренике, који ће им доћи из далека.

И заиста, чекање њихово није узалудно. Ветар прима на се улогу сватовских кола, и верно вози вереника невести, која га жељно изгледа, па било она бог те пита како далеко. — Па сад драги читаоче, је ли да нећеш замерити ветру, што те у тамним ноћима језа пролази, од његове хладноће кад ето размислиш, да он не хита залудан, већ има да врши многе и многе службе на нашој земљи, и да је у томе бескрајње великоме послу, задахнут и не уморном љубављу према услузи коју чини путујући, од цвета до цвета. Он је у таким приликама прави проводација, јер без њега, свадба се не би могла ни уговорити ни удејствовати.

Заиста, ни су кратки путеи, што их ветар предузима у тој цели. У ботаничкој башти у Берлину, има једна биљка женскога пола, а њен је вереник чак у Америци, и женскоме цвету ове биљке, сваке године доведе ветар њеног вереника, да ту расплођује племе своје, које је човеков испитачки дух, донео тамо из далеких предела, да само задовољи радозналост своју.

Тако је дакле ветар, као што сам већ казао, врло диван проводација, коме посао увек испада за руком, и ако се он нигде не хвали, да би тиме своју радњу прославио и разгласио.

Но овај провонација, има неких конкурената у својој радњи, што патрају по његовој радионици, њих ћемо сад гледати да познамо.

V. Инсекти и цветови.

Сад ћемо да проговоримо о конкурентима, који се утркују с ветром у послу оплођивања женскога цвета, јер радња тих конкурената тако је чудновата да и нешто мало, што се о њима знаде, спада готово у најневероватнија дела природе, и њених закона.

Истина је, да ветар игра за чудо дивну улогу, у послу оплођења, почем оплођујући прах доноси чак из преко мора, и предаје га женском цвету, који би остао јалов без тога, али оно, што инсекти чине у тој струци, још је много чудноватије.

Као што је познато, пчеле и лептири, највећи су љубитељи цвећа, али и поред њих, има још много других, који шећером цветним заслађују свој кратки живот, и ако таки инсекти врло ретко познају своје родитеље, нити ће и своје потомке знати, — јер већина ових, извуку се из јаја у пролеће, ако су им родитељи помрли још у јесен, па и они, као и родитељу, умиру с јесени, а потомство њихово остављају у снешеним јајима, не само неодајено, но још и нерођено, — премда дакле ова створења тешко што знају како о њиховим претцима, тако и о потомцима, опет се види, да се она брину о њиховој

деци, да имају задоста хране у цветноме свету, но у томе своме ходу од цвета до цвета, обављају посао преношења оплођујућег прашка, с мушких цветова на женске, који на то изгледају.

Кад се пчеле или и други инсекти увуку у мушке цветове, да тамо заседну за миришљаву совру, тада, у томе трењу попрскају прашници, и просну свој благосов на облапорне госте; а кад ширкоме цвету већ нигде ништа не оставе, опијени мирисом траже можда блажије, женске цветове, да у њиховим медљаним одајама доврше свечану гозбу; на том приликом, на своме длакавоме телу носе оплођујући прах и просипљу га тамо као издашни гости, те тиме даривају домаћицу, за красни дочек. — Тако дакле, ови инсекти што живе од цвећа, одржавају цветни живот, јер су узели насе посреднички посао оплођења, да тако одрже за потомство плодове и биљке које без тога већином, неби никад видле света.

Дуго је се време држало, да је то оплођење цветова посредовањем инсеката, врло случајно, и да се тај посао обавља тек споредно, и да би то и без тога сам ветар учинио. Али у новије време пронађена једна биљка, у које посао посредовања, предузима извесан инсекат, и то на тако чудноват начин, да човек не може а да се не диви, кад га само сазна.

(Наставиће се.)

ТРГОВИНА, ПРИВРЕДА И ПРОМЕТ.

(Недељни извештај Ст. Георгијевића у Будимпешти 6. јула 1875.) Радња ове недеље беше јако жива. Цене скакаху. Извештаји, који о жетви долазе непрестано зло гласе. У страним земљама цене скачу и по томе можемо се надати да ће цене јако скакати.

Шеница за септ. и окт. бар у почетку беше 5 ф. 80 н., но добри гласови са стране учинише те паде на 5 ф. 30 н. но како из Париза и Берлина потражише много, то скочи на 5 ф. 95 н. ц. ц. и тако се одржа при крају недеље. Промет је био грдан и радња ванредна. Хрђава жетва и грдна потреба чине те ће цене чудо јако скакати.

Раж се непрестано чврсто држи, слаб промет, бележи се 3 ф. 65 н. за 80 беч. фун.

Кукуруз банатски за јули и август 2 ф. 95 н. до 3 ф. за август-септембар 3 ф. 10 н. на ц. ц. промета нема. Кукуруз банатски за мај-јуни 1876 скаче, ма да извештај о берби овогодишњој добро гласи, ипак су шнекуланти дотерали до 3 ф. 30 н. ц. ц.

Реница банатска скочила је у 50 новч. те је 11 фор. за 150 фун.

Зоб спрам других артикла слабо се креће, шнекуланти је ове године не траже, те цене стоје а промет није јак. Бачка са канала у Ђуру за септ. окт. 2 ф. 20—21 н. за 50 беч. ф. Стара се слабо гледи, а прилично је има, по томе каква је плаћа се 2 ф. 10 до 25 н. за 50 беч. фун.

Шенице ефект. продато до 100.000 ц. ц. Поти-

ска и ст. београдска 89 фун. 6 35—45 н. 88 фун. 6 форинти 20—30, 87 фунти 6 ф. 5—15 нов. 86 фун. 5 ф. 85—95 н. 85 фун. 5 ф. 55—70 н. 84 фун. 5 ф. 30 до 45 н. Банатска 86 фун. 5 ф. 25—45, 85 фун. 5 ф. 10—20 н. за ц. ц. за три месеца извоз.

Раж ефект. 3 ф. 60—65 н. за 80 беч. фун

Јечам, за рану 2 ф. 30—40 за 72 беч. фун.

Кукуруз банат, 2 ф. 95 н. до 3 ф. ц. ц. Довоз слаб. 3 об. 2 ф. до 2 ф. 15 н. за 50 беч. фун.

Проја 2 ф. 55—75 н. за 82 беч. фун.

Реница бан. 11 ф. жута 11 ф. 75 н. до 12 ф. за 150 беч. фун.

Маст свињска варошка 41 ф. 50 н. до 42 ф. бечк. ц. Из провинције нема је.

Сланина маџарска сушена ван оцака 40—41 ф. 50 н., у оцаку 41 ф. 50 н. до 42 ф. 50 н., америк. сланина с леђа 38—38 ф. 50 н. за беч. цен.

Шљиве босанске у бурету 8—10 ф. Српске 8—9 ф. ц. Нове босанске с бурет. за окт. новембар 13 ф. до 13 50 н. за октобар сам 13 ф. 25 н. до 13 ф. 50 н. за новембар сам 12 ф. 50 н. до 12 ф. 75 н. нове српске у бурету за окт. и новемб. 11 ф. 75 н. до 12 ф. у цаку 25—50 нов. јестиније.

Овдашњи „међународни вапшар за усева“ биће 21. о. м. (2 августа.)

Жељезница из Пеште у Будим све се даље одмиче. Друштво енглеско, које је хтело да гради ту жељезницу, банкротирало је. Сада, вели се, наша

су се друга два друштва, али се незна још може ли се и на њих поуздати. Што је за наше крајеве добро то се отеже, као и бабини сватови.

Жељезницу из Темишвара у Оршаву хтели су изнајире преко Бузјаша, де је кунатило, да граде, но сада се од тога одустаје, те је с тога из Бузјаша

отишла депутација у Пешту, да моли да се остане при старом.

Каћу у Шајкашкој допуштено је да има сваке субате пијацу.

Изложба дувана биће, као што се чује до године у Араду месеца априла и трајаће 3 до 4 дана.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

у Сомбору 3. Јула. — (Даљеобразовање. Школске књижице. Како би се могло и народ. позоришту помоћи.) — Кад се човек у каквој струци знања изобрази, па то своје образовање сам даље усавршује и дотерује према духу времена, онда се он даље образује. Даљеобразовање тако је важно у животу човековом, да се без њега не да ни замислити напредак. Оно, што се у школама или на занатима научи, може важити само као припрема и напук за право образовање. Ко при самом том образовању остане, тај врло брзо заостане иза напредујућег света, он застари и губи много од своје важности у савременом животу. Ово важи за све сталеже људске од највишега па до најнижега. Кад неби никад нико ни очем даље размишљавао и себе већма и већма у оном усавршавао, што је научио од свога учитеља, то не би се свет ни једним кораком даље помакнуо, и онда неби било ни једног доба у историји човечијег развика, које би се могло напредним назвати, и друштво би људско и сад било на оном ступњу образованости, на којем је био и прадеда Адам. Ко нема воље ни тежње за даљим образовањем себе сама, тај се мора још за живота свог преживети, особито у садање доба кад свет циновским корацима напредује. Тежње за напредком има мање више у сваком човеку, само би ваљало ту тежњу развијати у тој мери, да остане стална и чврста, а не спочетка да плане а после да малакше, као што то видимо у нашем народу, што је многоме неуспеху једини узрок.

Та тајња и воља за даљим сталним образовањем мора се почети гајити још из малена. Најприродније је да им се удари темељ у родитељској кући! но како то код већине нашега народа из разних узрока није могуће, то школа мора примером предходити. За ту сврху има школа више средстава, од којих је једно и „школска књижица“, која се састоји из књига и листова поучноморалног садржаја и које су деца намењене, она ће бити од много веће важности, него што се на први поглед чини, о чему ће се поштовани читаоци уверити прочитав ово до краја.

Да су књиге неопходно средство за даљеобразовање за све сталеже без разлике, мислим да нити је нужно тврдити, нити доказивати, та то већ увиђају и најпростији људи. Па кад је то тако, онда треба само тражити начина, којим би пре до књижице дошли. Истина да „Уредбе за српске народне школе“ у § 29. изрично кажу: „Свака прквена општина дужна је основати школску књижицу и набављати по предлогу учитељског збора или месног школског одбора књиге и стручне листове, које служе за даљеобразовање учитеља и школске деце“ и то би био најпречи и најбржи начин, да саме црквене општине подижу књижице, већ и с тога, што то закон прописује; али су на жалост не само мало час споменени, него и многи други врло лепо параграфи у „Уредбама“ написани, али тешко да се где и остварени налазе, и ако се на њих ослањали будемо, нећемо се још скоро осладити њиховим плодом. Него упримо у се, па што не можемо појединце, учинимо здружени: „Зрно до зрна па ето погача“. Пример ево и у Сомбору. У Сомбору је „школска књижица“ скоро основана. Основали су је сами народни учитељи и ученици и они ће је самм даље подржавати и унапређивати. Књижица је та подељена у два одељења: учитељско и дечије. Учитељско одељење подижу и издржавају сами учитељи а дечије деца. Учитељи улажу месечно сваки по 50

новчића, а деца по један новчић недељно. Из учитељских улога набављају се књиге и листови за учитељско одељење књижице, а из дечијих улога, набављају се књиге и листови за дечије одељење. Са оба пак одељења рукују искључиво учитељи. У случају пак да би књижица из буди ког узрока престати морала, то оба одељења постају својином сомборске црквене српске православне општине, која је у првом реду и позвана да ово племенито подухвате својски и потпомогне. Књиге из учитељског одељења могу добити на употребу само учитељи који као чланови своје улоге редовно улажу; а из дечијег одељења дају се књиге само старијој деци на читање, која већ течно читату знаду, улоге пак дају сва деца почев од најмлађих разреда. Књиге што их деца добивају на читање могу код куће читати и родитељи и остали домаћи који само читати умеју. И то је баш оно, због чега родитељи тај недељни новчић врло радо дају, а имућнији опет схваћајући племениту намеру ове књижице шиљу и по више од једног новчића. Уз то радо и са највећом захвалношћу примају се добровољни улози било у новцу или у књигама ма за које одељење књижице.

О начину оснивања и руковања ове књижице склоњена су правила у смислу изложеног, и поднесена су месном школском одбору на одобрење, који их је и одобрио и обрекао овом племенитом подухату на руку њи. —

Овако у два одељења може се подићи књижица у сваком месту где има више учитеља. Где је пак број учитеља врло мален, ту се може само дечије одељење подићи и кад то одељење буде прилично снабдевено, онда се из тих улога могу куповати књиге које ће и учитељима за даљеобразовање служити, или би се могла друга нужна учила за школу набављати, да се не изгледа баш све из руке „с више.“

Истина да се улог од једног новчића врло незнатан чини, али ће ипак имати знатну вредност, особито; кад се у обзир узму више година и већи улози имућније деце. Нека само поштовани читаоци примера ради узму у обзир 100 деце са улозима само од једног новчића и нека то срачунају на једну годину а за тим на 10 година, па ће брзо увидети шта чине новчићи.

Осим користи, што се већ из досад реченог увидети даје, још је и та, што ће тада српска — особита школска — књижевност одмах нов полет добити; јер ако се узме неколико стотина општина са толико књижица, то ће свака деца и уопште народу намењена књига моћи угледати света и вршити свој задатак и онда, ако се други нитко не претплати, доли саме те школске књижице, тим пре, што ће свакој књижици требати више него један примерак. И онда се писци неће тужити да немају претплатника. Овим би се помогло и повременијој књижевности као: Гласу Народа и др. те врсте.

На подобан начин могле би се основати задруге за подизање „народних књижица“. Улози би били мали а корист голема и по читаоце и по писце.

Па и „народном позоришту“ могло би се овим задружним путем помоћи. Нека се само оснују у сваком месту „Задруге за потпомагање срп. народног позоришта“ и нека се улаже 10 нов. месечно, па сам уверен да наше народно позориште не само да неће умрети, него ће процветати. Узмимо само да у појединим општинама узев једно на друго не

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

буду те задруге из више од 10 чланова склопљене, то ће изаћи месечни улог на једну фор. а. вр. а на годину 12 форината, што би су 500 општина изнео пуних 6000 фов. и словом шест хиљада фор. а. вр. а то је тек лепа закрпа! —

Све ово могли би остварити народни учитељи. Да њиховог родољубља стоји, да њиховим заузимањем постану: дечије задруге за подизање школских књижница, задруге за оснивање народних књижница и задруге за потпомагање српског народног позоришта. Све те задруге имају племените смерове а најприличније је да их српски народни учитељи покрећу и својим заузимањем учине, да остану постојане и дуготрајне, и тачке ће још већма оправдати име народних учитеља, и то самим делом, које се одмах и видети и опипати даје, а стаје само добре воље и мало труда.

Ј. Бл. Ћ.

У Елемиру 8. Јула. Као човек коме лежи на срцу напредак школе, који у просвети спас и срећу целог народа гледа, узео сам перо да вам укратко напишем — кад друкчије нејде — стање наше српске школе у Елемиру, рад учитељев и заузимање његово око унапређења наше школе.

У новије доба се говори: школа ваља да је најлепша кућа у целој селу; дворана школска ваља да је пространа, видна, топла и са свима потребним училима снабдевена, а особито да се у њој здрав и свеж ваздух налази! Школско дворниште треба да је засађено дрвећем, како би одговарало правом перивоју башти. Кад је овако онда се можемо надати да ће школска деца здрава и весела бити. Но поврх свега тог, треба у школи ваљан и савестан учитељ, јер заман ће школа бити и пространа и видна итд. кад у њој није ваљан учитељ коме заиста на срцу лежи напредак поверене му деце. —

Наша школа у Елемиру неодговара скоро ни једном захтеву ваљане школе, јер нити је видна нити је пространа нити је здрава као што треба, а сумњам да је зими и топла кад није патосана.

Скामीје су тако намештене у школи да светлост долази с десне а не слеве стране као што би требало. У школској дворани није здрав и свеж ваздух; школско дворниште такође није засађено листовитим дрвећем нити је уреду као што би требало да је. Осим свега тога наша школа није снабдевена како ваља ни са свим училима као што би требало.

Но да видимо ко је узрок овом стању наше школе?

Сваки онај ко прочита горње речи рећи ће: томе је узрок слабо заузимање око унапређења школе, и слабо потпомагање ове! То је истина! И ја то тврдим. Но осим тога и сам бивши (покојни) а и садањи учитељ узрок су том хрђавом стању наше школе!

Наши сељаци нису увидели никакве користи од школе за време учитељства покојниковог — пошто су врло ретки људи у нашем селу који знају читати и писати, а још мање рачунати — те стога и нису хтели школу потпомагати, нити децу уредно у школу слати. И данас је тако! И данас на жалост ма да је други учитељ у Елемиру, неувиђају наши сељаци никакве користи од школе, нерадују се својој деци што иду у школу као правим ђацима, па с тога и нешаљу децу у школу. А како би се и радовали, кад им деца ништа незнају! Деца мрзе на школу немиле им се бављење у овој не хитају у школу радосна као што би требала онако нам је и празна школа. А ко је томе узрок? Наш учитељ! Ово је кратак јасан и разговетан одговор! Наш учитељ се слабо, а слободно могу рећи нимало незаузима око напретка школе! Сву је бригу обратио на башту и кошнице, чему није замерити, али прво школа и наука у њој па онда тек башта и кошнице, а не прво башта и све пре, па напослетку школа. — Лепо је привикавати децу на рад у башти, али ово треба до буде после школских часова, а не за време оних.

Учитељ народни треба свагда на уму да има да је школа свето место! Не треба школу да запусти и занемари, потреба да пушта у њу пилиће гуске и кокошке да улазе, па још шта више за време наставе, као што је то у Елемиру случај.

Школска врата ваља да су свакоме човеку отворена, како би сваки могао увидети шта се у школи ради и радовати се после срећи и успеху школске деце, зато треба позити да кад ко дође у школу да у школи за време наставе учитеља а тако исто и ученике затече, а не празну школу или саму децу и пилиће.

Сваки учитељ по наредби вис шк. савета треба да даје сваке године јаван испит пред школ. одбором, да позове на испит сваког сељака особито оног, који има дете у школи те да ови виде и увере се шта ученици знају, да виде колико се учитељ трудио око деце па да изреку пресуду о раду учитељевом. Но на жалост ни лане ни преклане није држао наш учитељ јаван испит са ученици, није показао шта је с децом за десет месеци радио и шта их је учио.

Једва ове године држао је наш учитељ јавни испит, и то са неколико ђака пред школским управитељем и председником школског одбора!

Да ли је у лицу председника школ. одбора цео одбор био заступљен? Или може бити осталим члановима шк. одбора није стало до школског испита?

То неznam! Али знам да није ни један члан шк. одбора осим председника шк. одбора био на испиту, а тако исто не беше више нико ни од сељака.

Испит је дакле држан са неколико ученика (ма да нам учитељ има три разреда ма да је он сам учитељ у селу) и то пред самим председником шк. одбора. Питање је сад! како могу сељаци увидети корист школе кад нису били на испиту и кад им њихова деца ништа код куће не причају шта су у школи научили? Могу ли потпомагати школу и радовати се науци кад неувиђају не само никакве користи већ ни потребу науке?

Ако смо ради да народ помаже и љуби школу да шаље децу у школу онда треба радити, васпитавати и учити поверену српчак у српској школи, треба се трудити, и што више учитељском позиву као ваљан учитељ одговарати па тек онда можемо тражити пристојну награду за рад, тек онда можемо носити име учитељ:

Ово неколико истинитих речи држао сам за вредно да јавно свету на видик изнесем држећи се оних речи: „Јавност је најбољи лек“ особито у овом случају кад опомене на бољи и савеснији рад не помажу. —

Нови Сад 8. јула. Мало закасњено али ипак незаборављено, нити треба да се неогласи, како је један занатлија са својим радеником поступио у 19 веку. Људи већ наређују законе да се ни марва несме тући, а овде један занатлија туче свога млађег и то је овако било. Занатлији једном дође нов калфа. Човек овај неимађаше леба, те по шегрту замоли мајстора да му даде 20 новчића да леба купи. Мајстор му недаде док незаради. Калфа неможе гладан радити и остави посао, а мајстор ти дође. те песницом по глави и кајишом удри једнога калфу. Калфа тужи занатлију пороти. Овде у Новом Саду постоји порота занатлијска (суд занатлијски) за неке занатлије и њихове млађе, Суд осуди занатлију, да плати срамоту са 10 ф. и глобе 6 ф. у раденичку благајну. На овој поштеној и правичној пресуди захваљују раденици пороти, а име занатлије кривца неизносимо на јавност стога, што се у Новом Саду знаде ко је, и раденици ће га својој браћи, који са стране дођу већ знати приказати и препоручити.

ПОДЛИСТАК.

ШТА МОЖЕ НАМИ ЈЕДАН ШВАБА УЧИНТИ.

(Приповетка са села, а важи и за вароши.)

(Наставак.)

И госпођа натарешевица добила је слушкињу. Слушкиња је Швабица. Берберов брат је опет Шваба. Слушкиња натарошева имала је брата сувајцију. Овај је изгубио место и морао је даље ићи. Сестра није хтела од брата на далеко бити, те се и она спрема да за братом пође. Берберов брат опет нехтеде заостати иза натарошине слушкиње. Беше часова, када је изгледало да ће у Ст. остати сам берберин са женом. Он је претио да ће ако то буде, и он и жена му примити веру српску, али ни то не може.

Онда се лукави Шваба дови још бољему.

— Како би то било, запита он натарошеву слушкињу, кад би твој брат овамо у Ст. дошао.

— Шта ће он у Ст. кад ту нема сувача, а он је сувајција.

— Лако је за сувачу, само хоће ли он овамо за сувајцију доћи.

— Хоће, зашто не, и онако нема места.

— За месец дана он је сувајција у Ст.

Бербер је то тако поуздано рекао, као да има 12,00 фор. у џепу и да му је већ општина поклонила плац и „бикове“ за сувачу.

Натарошевој је слушкињи опет све једно чија сувача била само нека је буде.

У Ст. догле не беше ни једне суваче. Вода је текла покрај села. Људи беху земљани а године добро рођаваху, те свако намеље лети на воденици, колико му за читаву год. треба. А друго тешко је кад год било и градити суваче. На толико сахата наоколо око Ст. не беше Шваба а Србин неће никако да буде сувајција. То је њему детињарија, млак, миран посао. Он ће бити воденичар али сувајција никако а Шваба опет не мари за воду ма да непије вина. На воденици даде се и глава изгубити, дуне холуј, нагрне вода, наиђе лађа и нема ни воденице ни воденичара или ако се овај и извуче, било је муке и опасности. Дакле ако се у Ст. направи сувача ко ће пре бити сувајција него Шваба, а Шваба овај а Шваба онај, то је опет свеједно, дакле брат слушкиње натарошеве биће сувајција. Него, ко ће опет сувачу правити.

А ко ће пре добити од општине плац и бикове (багрене са друма од који се праве ступци од суваче, и који се зову бикови) него кнез, у кога нуз то има прилично и готовог новца, а што фали, то се даде узети на вуну и на нову рану.

Пићање је сада само, је ли вредно у Ст. правити сувачу, да ли ће се она исплатити.

Кадгод у Ст. новац у сувачу уложити, значило је суву грану засађивати, али од како свака хоће да код свога лонца чучи, од како је срамота да се у једном плаветном оделу читав сокак ожени, а једну златну капу, да снаје од четир колена носе, од како, што некада ни у попадије не беше, у свакој кући лисица и сурдума на рафу виси, једном речи: од како се у Ст. пораздељиваше и у моду ударише, од то доба треба и сувача у Ст. јер још с јесени сишла се рана ставана, и попела се мужу жени и кћери на леђа, па се богме нема да се у јесен намеље за читаву годину, а зима неће да се осврће на рукњаке и саћуре, који се сваке недеље по једанпут на мељаву носе, него смрзне и реку и бару.

Али на жалост тих рукњака и саћура, што се на леђи и под пазовом носе, има више готово у Ст. него мерова, који су на коли на воденицу однешени и сувача у оближњем селу у добри час.

Бербер је то све увидио и доказао је очевидно кнезу, да ће он од суваче толико имати, колико од читаве земље. Сувача. рече бербер кнезу, то је права каса, отиди само па вади, увек има. Кадгод нису могли замислити да и касе могу празне бити. Пуно — амин. Касе се тада зваху само оне државне и општинске.

Ни кнезу није требало много говорити, а ни код општине није нужно било речи — него пића трошити и плац и „бикови“ и сувајција ту.

Благодет не друго дође саћурањима и рукњачарима.

— Бадава, паметан ти је Шваба, не можемо ми без њега бити, рекоше сељани, а кнез додаде: а као зашто и плашити га се, та шта ће нама један Шваба учинити!

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Буна у Херцеговини није се стишала. Пало је већ у стотине мртвих с једне и с друге стране. Устани неће да полагају оружја.

— Избори за хрватски сабор одпочели су 12 и трајаће до 29. овог месеца.

— У Фијуми држали су парастос талијанези цару фердинанду 3. о. м. и нису позвали хрватску власт на парастос.

— Гласови, да ће се од нове године више трошити на вој-

ску него ове године губе се. Вели се да ће се топови купити за оно, што се на другој страни уштети, а још се није на чисто хоће ли се и куповати.

— Доктор Лаза Костић заузео је на кандидацији у Шајкашкој за угарски сабор и истакнут је тамо Милетић а др. Лаза Костић истакнут је за бечејски срез.

ИДЕ ДОДАТАК.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

ДВА МЕСЕЦА ПРЕД ИЗБОР БЕЛЕЖНИКА.

(Наставак.)

Еј тешко теби, кад се томе радујеш, та ти је, видим, нећеш куповати него продавати.

Кад је капетан са натарошем дошао кући, у којој седи, јер своје нема, скине пушку и остави у соби, а за тим повиче још сврата на жену: дај жено сипај тај карфиол!

Жена баш једе пресна купуса, те се упропасти, кад чу за карфиол, али знајући свога мужа досети се и поче на њега преко: Лепо ти знаш. Кад си пошао од куће а ти велиш, да нећеш ручати код куће а сад ето тако ме осрамоти. Ту се стаде госпа пред натарошем вајкати а г. капетан се љути, но натарош их умири, седе и да би показао да то баш воле, што су му изнели, нали се после пива киселим расолом. Господин капетан је донео из грчме вина, лепог вина, али и да из патријарховог подрума беше опет не би ваљало на расол. Пива, па расола, па вина, то само натарош може, који место тражи.

Друге недеље дођу попи гости: Беше их пуна кола мушких и женских. Дошли су пре службе, ишли су у цркву, и били су код учитеља, код грка и кнеза у визити.

Попа је дозвоа после подне на чашу вина себи учитеља, грка и кнеза. Приказао им је госте своје. Женске су одмах по томе отишле у другу собу, а мушки су остали.

Пило се по по чаше, и разговарало се редом.

Пило се по по чаше, али већ разговор није ишао редом.

Почеле су и пуне чаше. Почеле су здравице

Први је устао да наздравља домаћин. Он диже чашу ни у здравље цара ни цесара, већ у здравља новог натароша свога госта: Ето, тога ћемо ми браћо за натароша, тога што тако лепо пева, чувтели га „на блажени“, та тај ће те брате учо толико пута заменути, а и теби ће кнеже мило бити свога натароша за певницом чути.

Попа иначе није учу братом звао.

— Е што нам не рекосте одмах, ми седимо ту три сахата а незнамо ни скиме седимо: Живио наш натарош!

— Али не само живио, него нека баш буде.

— Неводи бригу попо, колико је год деце у школи за толико гласова, ја добар стојим.

Учитељ одмах господина Пароха попом зове. Вели, а мораш ме молити!

— А и мене ваљда ће послушати бар они, који су мене изабрали, додаде кнез.

— Па ваљда их нисам ја бадава толике крстио, та ти су сад баш бирачи што сам их ја први година мојих светом водом полио. Дакле овамо руке.

Попа учитељ и кнез, дадоше си руке и у глас викнуше: Живио, наш натарош.

Други гости, кад ово видеше, пружише руке натарошу: е сад ти већ можемо на избору честитати.

Попа држаше још учитеља и кнеза за руку, кад неко на врати закуца.

Слободно рече попа, а унутра уђе арендатор, са татором, ешкutom и још једним страним господином.

— Немам срећу познавати, запита попа, показујући руком на странца.

— Е, ко је. та ја сам га за то и довео овамо, то је наш натарош, ако бог да, одговориће задовољно арендатор, који се већ запурио пијући у здравље новоме натарошу.

— Ваљда ће се штогоди попе питати господар Лазо? — Хоће, да богме, на за то смо и дошли.

Странац се по томе сам приказа јер његов домаћин арендатор, рече само, да ће то бити натарош а не рече ни које, ви одкуда је, а попа му своје госте и стране и из места препоручи.

Арендатор има сестричину, Шурак његов у писму што је донео натарош арендатору, хвали натароша, али најлепша му је хвала, што рече да је нежењен. Та зет да ми буде натарош, а ја кнез. То ће да ваља, најпре ћемо ово, а кад је мој зет натарош онда ће мо лако с кнезом.

И попа има кћер, а и његов је гост нежењен. Али попа је мудрији. Он неспомиње, да је закључено да његов гост буде натарош. Који хоће кћер онај ће бити. То дакле мора се најпре дознати.

Већ су се сушарници познали. Арендатор куди учитељу и кнезу попиног госта ма да га никад ни видио није, а учитељ куди татору и ешкуту арендаторовог, а тај час га је први путо видио, нити је кад чуо што за њега. Нити арендатор нити учитељ познаје оног кога чали ни кога куди.

Татор мисли да ће се замерити попи што је дошао са арендаторовим натарошем на се извињава: хо та ја и незнам да ви имате госта и напија попином натарошу у здравље.

Ешкут би рад, да је пред кнезом бар на оној страни де је и кнез те вели, кад он с попиним натарошем пије, ваљда му је и боље у вољи па и он нација попином натарошу.

Арендатор то види па му је неправо, устаје и зове госта кући. Овај види да ту није место за њега и полази.

Попа га озбиљно задржава, али сад арендатор неће никако да остане.

— Ја видим попо, ми неможемо више заједно, но видићемо вредили што и арендатор Лаза. И тутор и ешкут се крећу. Попа им не вели ништа, и они изађоше за арендатором.

— Могли сте остати, рече им арендатор — ја видим да сте ви туђи репови. Имам ја и поштенијих својих људи.

— Та ми морамо мало приформе ради, пона је за бога и кнез, ми с тобом држимо.

Кад су дошли у собу, реће арендатор нека се крену десет попова, кад ја кренем једну десетакињу.

— Тако је, прихвати тутор и ешкут.

Куд ти, туд и ми.

— Но, но, видићу и пијанка, на коју дође и чизмар Васа и баплар Штева иродужи се даље.

— Само да дође једаред тај дан избора! Беху последње речи гостију арендаторових кад су пред зору, посрћуји од арендатора кући полазили.

Је си ли био куме на заповести за пита арендатор Лаза стојећи на бирцуски врати, која је тај час отворио, јер за време службе мораху затворена бити, неког свог кума, који је из цркве ишао?

— Јесам.

— Па шта је ново.

— Ново је то, да ћемо кроз месец дана бирати натароша. Кнез је читао распис солгабировљев, који то наређује.

По § 88. општинског закона, кад се упразни место општинског бележника мора солгабиров расписати стечај по читавој жупанији којој општина припада, а ако држи да је нужно по читавој држави.

Општини, која бира и плаћа натароша, везане су у томе руке. Солгабиров може по томе да нађе смицалицу, да утутне, кога он хоће. Отеже с расписом толико, докле оном кога он неће, ма га општина како радо хтела недодија чекати те не оде на друго место, или намести привремено, кано оно конзисторија администратора на парохију, те кад се једаред увуче не можеш га отерати.

Истина да § 85. општинског закона каже: да поглаварство општинско има право кнеза натароша, басира и доктора за време наместити, или што но латински веле супштитуирати, али тај исти §. каже да кад то бива у седници општинској увек пред се дава солгабиров, а то ће толико рећи, да он и намешта; јер он вели, тај није за то, тај није, па онда остане онај за кога он каже, да јесте.

Но овај мах солгабиров није нибога привремено намештао, јер је кнез био писмен и знао је боље натарешевати него и један у месту, а ни један, који је положио бележнички испит, те може сталан бити, нехтеде до избора тога се места примити.

— Нема ништа даље запита арендатор?

— Та има него оладиће ми се резанци, ено новина већ извирује, него ако хоћеш даље да знаш ево ти писмено на ћошку прилепљено па читај, кнез је то на заповести читао и рекао да ће се на сви ћошкови прилепити, на кући ти, а ти мене питаш.

Кум оде, а арендатор изађе сав подеран и маслен, да га запалишни петролеј неби лепше горео. Кошуља на њему беше као на дротару, на огрлицу не имађаше дугмета; раздрљила те се видеше широке коснате прси на којима су се могли врапци лећи, а он их не би узнемиривао. Рукави му беху више лаката засукани на колена расцепане чакшире висисе му о кукови, а палуче које он за спомен од свога покојног деде доби, беху већ три пут изменуте, као онај нож што му насљедник најпре измену корице, па онда телуће и опет је држао да чува аманет покојног оца. Беше то човек повелик и здраво крупан, шаке му беху као какве лопатике а прсти навек отечени и крастави са непрања. Кад се умије и обуче, што не бива ни сваког божија, био вам је то красан човек. Кад га таког видиш онда си морао рећи, да је то господар, који своју лађу има.

До душе није имао лађу своју али је имао леп иметак, дућан, крчму и до стотину ланаца земље, али која вајда. Кућа беше споља лена и углађена, што су мајстори учинили, али унутри не вапнар, него свињац. Крвети на којима он и синови му леже ни кад се не намештају, док сламњаче не подеру, јер: чаршаве и не меће на кревет, то се мора прати. Соба се нечисти у кујни гар до колена.

Држао је и лепо пиће, али из његових чаща није могао поштен човек пити.

Како се носио, тако се и ранио, сланина и комад леба, то му је доручак и ручак и вечера. Никад не седи кад једе, него узме комад у руке, па иде по авлији и цуња и намешта или грди слуге и ратаре. Кад се зажели кувања сам кува и меси тесто. Судове никад не пере, но их остави на сред кујне. Једном је позвао једног пријатеља свога на кајгану. Кад шта кува, кува тако рећи на центу, за себе и за слуге. Малих судова и нема. Пријатеља одзове у собу а он уђе у кујну, да пече кајгану. Пријатељ хтеде видети, како арендатор спрема јело и изађе тије за њим. Арендатор наложи ватру, и онда почне тражити у кујни кастролу, но кастрола не беше у кујни него у ходнику. Кад за њим има пријатељ шта и видети, кастрола толика, да може аков воде у њу стати, а у њој савио се па спава гаџа, црн као и она, те се на први мах и не опази, но кад га арендатор гурну, он скочи и оде даље. Гаџа је судопера арендаторова. Он је олизао кастролу и сподобио се по том у њу. Арендатор успе у кастролу масти, натуче двајест, тријест јаја, али док се кајгана пекла пријатељ је утекао и никад више ни у кућу а не на ручак није приши долазио.

(Наставиће се.)